

Univerza v Ljubljani

Biotehniška fakulteta

Veterinarska fakulteta

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

OBNAŠANJE IN POTREBE PRAŠIČEV

Dušanka Jordan
Milena Kovač

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

Fotografije: D. Jordan (razen če ni navedeno drugače)

Kaj je dobrobit (dobro počutje)?

Dobrobit (dobro počutje)

- dobro fizično in mentalno stanje živali,
- ko imajo zagotovljeno ustrezno: - prehrano,
  - okolje,
  - ravnanje,
- kar zagotavlja odsotnost: - bolečin,
  - poškodb,
  - bolezni,
  - strahu,
  - neugodja
- in se odraža v normalnem, za vrsto značilnem obnašanju

Kaj je potrebno zagotoviti živalim ?

---

5 pogojev za dobrobit živali (Farm Animal Welfare Council, 1973):

1. Hrana, voda
2. Primerno okolje
3. Preprečevanje bolečin, poškodb, bolezni
4. Preprečevanje strahu in neugodja
5. Možnost izražanja normalnega obnašanja

Ocenjevanje počutja živali

Kazalci dobrega počutja:

- % poginulih živali
- % obolelih živali
- fiziološki parametri
- obnašanje
- produktivnost !!!

-
- pozitivna (radovednost, sproščenost ...), negativna (strah, bolečina...) čustva

Pomembnost dobrega počutja

Pomembnost dobrega počutja

Posledice neuspešne prilagoditve (kroničen stres):

- oslabilitev mišic, kosti
- upočasnitev rasti
- zaviraje reprodukcije
- pojav čirov na želodcu
- oslavljen imunski sistem
- pojav različnih bolezni
- slabše zdravstveno stanje ⇒ trpljenje

Pomembnost dobrega počutja

Najpogostejši stresorji:

- neustrezna nastanitev (prostorska omejitve, revno okolje, klimatske razmere)
- postopki z živalmi
- oblikovanje novih skupin (pregrupiranje)
- krmljenje, napajanje

V nadaljevanju

- **Radovedno obnašanje** (revno okolje, ustrezna obogatitev okolja)
- **Blatenje in uriniranje** (ureditev blatišča)

Radovedno obnašanje

- Prašiči so izredno radovedne živali
- V pol-naravnem okolju v svetlem delu dneva namenili:
  - 52 % ritju in paši
  - 23 % hoji naokrog in raziskovanju okolja
- Potrebujejo okolje bogato z dražljaji

Radovedno obnašanje

- **Komercialna reja prašičev** ⇒ zelo osiromašeno okolje ⇒ pomanjkanje dražljajev, nezmožnost zaposlitve (um, rilec) ⇒ dolgčas

Radovedno obnašanje

- Revno, nestrukturirano okolje, majhna talna površina ⇒ hipertrofija raziskovalnega obnašanja
- Pomanjkanje ustreznega substrata, omejeno krmljenje ⇒ preusmeritev raziskovalnega obnašanja na opremo boksa, sovrstnike ⇒ posledice ?

Vir: Štuhec in sod.

Radovedno obnašanje

- Oralne stereotipije

grizenje prečk

Radovedno obnašanje

- Anomalije v obnašanju

suvanje v trebuh

grizenje ušes

grizenje repov

Radovedno obnašanje

grizenje vrstnikov

- Frustracije, nemir
- **Rešitev** ⇒ ustrezna obogatitev okolja

Testirana obogatitev okolja & učinki

Obogatitev okolja

Slama (kot nastil,
dodatek)

Učinek

prazno žvečenje ↓
sesanje jezika ↓
obnašanje usmerjeno v
opremo boksa ↓

aktivnost ↑
agresija ↓
grizenje repov, ušes ↓
prazno žvečenje ↓
obnašanje usmerjeno v
opremo boksa ↓

Tekači, pitanci Svinje

Testirana obogatitev okolja & učinki

Obogatitev okolja

Slama (kot nastil,
dodatek)

Učinek

količina zaužite krme ■ ↑

konverzija krme ■ ↑ ↓

prirast ■ ↑

masa ob zakolu ■ ↑

masa klavnega trupa ↑

debelina hrbtna slanine ■ ↑

Testirana obogatitev okolja & učinki

Obogatitev okolja

Učinek

Seno v jasliah

aktivnost ↑

zauživanje krme - trajanje ↓

grizenje prečk ↓

agresija ↓

prirast -

delež mesa -

Viseča pnevmatika

agresija ↓

prirast ↑

Verige

prirast -

Testirana obogatitev okolja & učinki

Obogatitev okolja

Učinek

Verige + gumijaste cevi

obnašanje usmerjeno v vrstnike -
prirast -
konverzija krme -
masa ob zakolu -

Odnos rejca do živali

koncentracija kortizola ↑
prirast ↓
nastop spolne zrelosti ↑
% uspešnih pripustov ↓
% mrtvorojenih pujskov ↑

Material za zaposlitev

- **Primerna obogatitev okolja** ⇒ kompleksen, spremenljiv, uničljiv, omogoča manipuliranje, užiten material
- Menjavanje

Vir: Stimulus response, The association for the Study of Animal Behaviour

Material za zaposlitev

Izvedljivo tudi na rešetkastih tleh

Material za zaposlitev

Material za zaposlitev

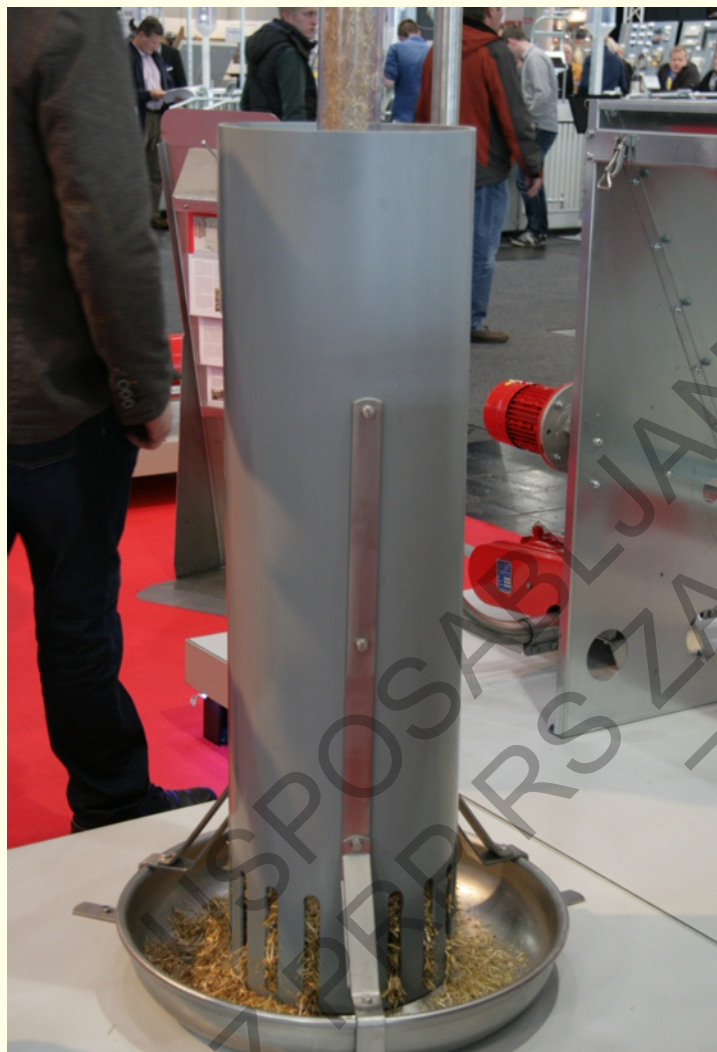

Material za zaposlitev

Material za zaposlitev

Material za zaposlitev

Foto: I. Ule

Material za zaposlitev

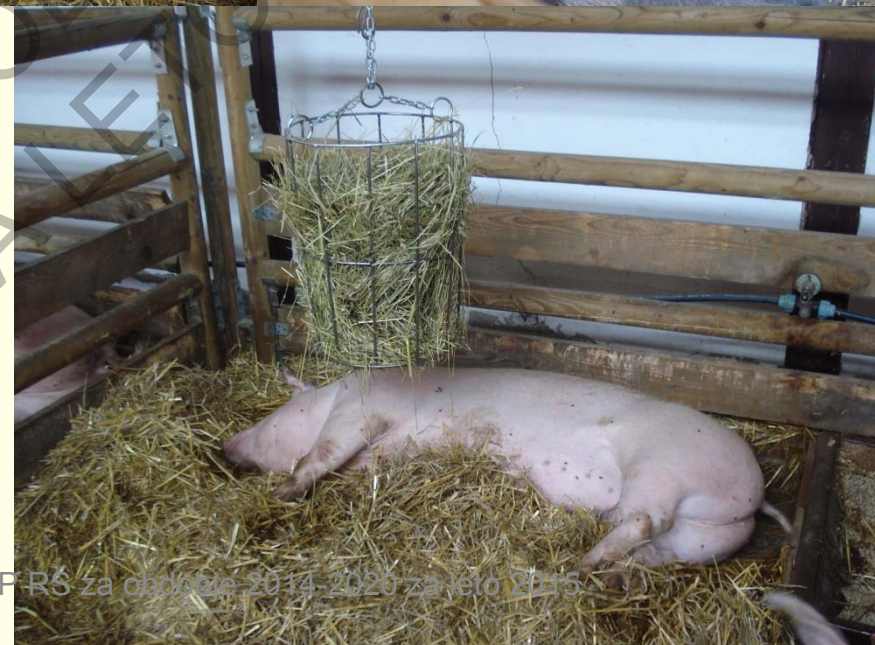

Material za zaposlitev

Foto: Š. Malovrh

Blatenje in uriniranje

Čiste ali umazane živali?

Blatenje in uriniranje

- **Prašiči izjemno čiste živali** ⇒ pogoj okolje, ki omogoča normalno obnašanje pri blatenju in uriniranju
- Blatenje in uriniranje **na določenem mestu** (blatišče), tudi 1 dan stari pujski (v naravi ni nujno tako izrazito)

Blatenje in uriniranje

Zapeke svinj v prasilišču

Blatenje in uriniranje

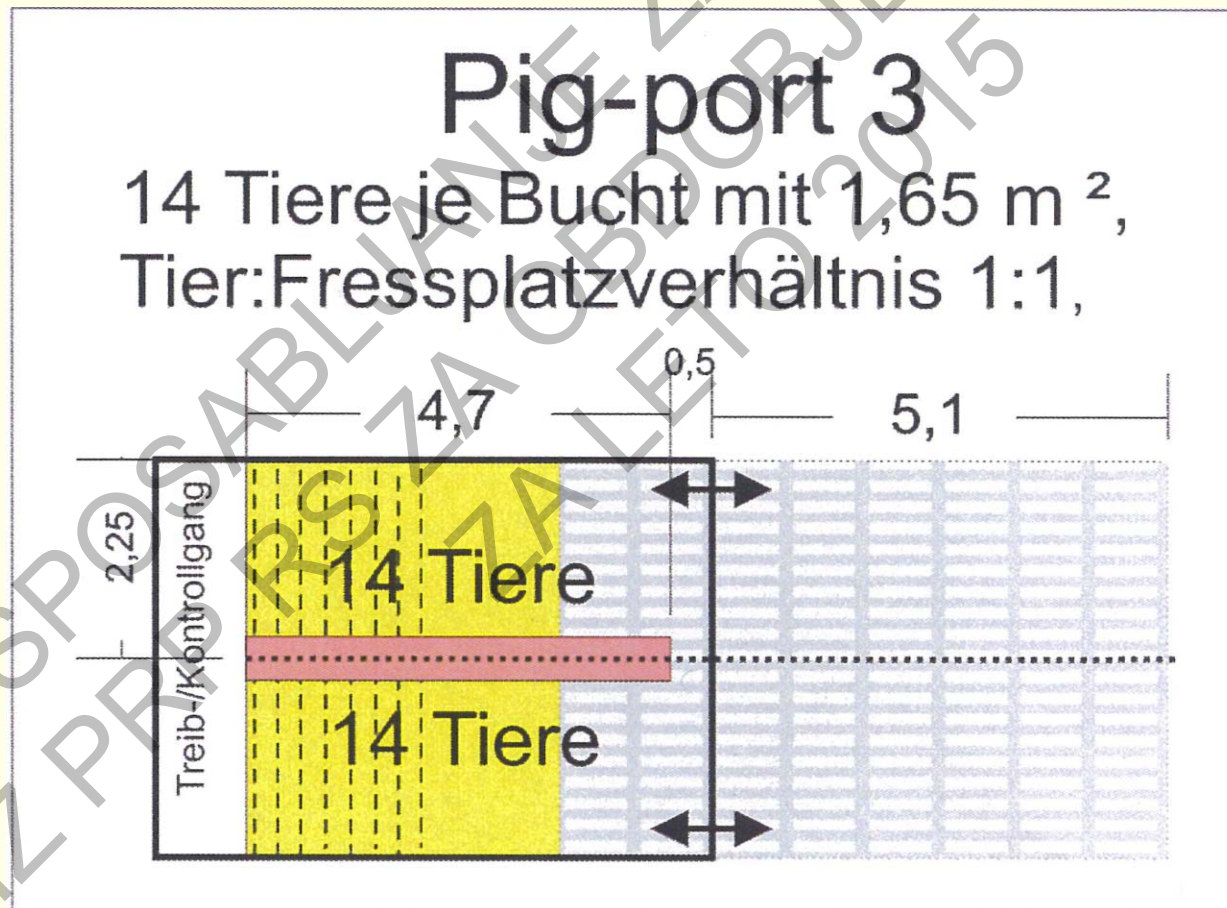
- V kolikor je možno, prašiči v boksu določijo mesto za **ležanje**, **krmljenje**, **blatenje**

Blatenje in uriniranje

- Pomembna širina boksa (2,0 – 2,5 m) in razmerje širina:dolžina (ugodno je od 1:4)

Blatenje in uriniranje

- Pravilno oblikovano blatišče bi moralo imeti:
  - boljšo osvetlitev
  - nižjo temperaturo in večjo hitrost gibanja zraka
  - grobo površino tal, na kateri ne drsi
  - napajalnik, ob naselitvi naj bo pod njim mokro
  - take pregrade med blatišči, da se vidi (blatenje je alelomimetično obnašanje)

Blatenje in uriniranje

oktober, 2015

Usposabljanje za ukrep EŽ iz PRP RS za obdobje 2014-2020 za leto 2015

24

Blatenje in uriniranje

Kaj je narobe?

Blatenje in uriniranje

Kaj je narobe?

Blatenje in uriniranje

- **Poletje** problematično za vzdrževanje čistoče ležalnega dela v **boksih** z delno rešetkastimi **tlemi** (rešetke hladnejše kot polna tla)

Za konec ...

- Je smiselno živalim zagotoviti boljše počutje?
- Ali lahko na relativno enostaven in poceni način vsaj delno zadovoljim izrazito radovedno obnašanje prašičev?
- Bi morda lahko kako pripomogel k temu, da živali izločajo le na določenem mestu (boljša higiena, čistejše živali)?